

Snage za brze intervencije — činjenica ili fikcija

Snage za brze intervencije u oružanim snagama nekih zemalja pobuđuju veliku pažnju mnogih vojnih stručnjaka. Mišljenja stručnjaka u vezi sa mogućnostima tih snaga veoma su različita — počev od onih koja tim snagama pridaju izuzetan značaj do onih koja eksplicitno poriču mogućnosti snaga za brze intervencije.

Penzionisani pukovnik britanskog RV dr E. Asa Bates, novinar — komentator za vojna pitanja, u članku u časopisu RUSI¹ razmatra neka pitanja u vezi sa snagama za brze intervencije u oružanim snagama SAD. Pri tom, autor polazi od konstatacije da su Sjedinjene Američke Države još u doba Kenedijeve administracije težile da steknu globalnu pokretljivost svojih snaga. Tadašnji američki sekretar za odbranu, Maknamara, govorio je o *Pokretnoj vatrogasnoj brigadi* koja bi mogla da se prenosi novim transportnim avionima C-5A radi »obuzdavanja neke lokalne agresije koja bi se mogla proširiti i ugroziti vitalne interese SAD«. Iskustva iz vijetnamskog rata i usmeravanje američke aktivnosti na rešavanje regionalnih problema bezbednosti pojedinih saveznika (šahov režim u Iranu i drugi) aktuelizirali su ideju o stvaranju snaga za brze intervencije. Karter je 1977. godine izdao direktivu za formiranje pokretnih snaga koje bi mogle da intervišu u nacionalnooslobodilačkim ratovima u nerazvijenim područjima, bez angažovanja američkih snaga stacioniranih na području NATO-a i u Koreji. Pogoršanje situacije na Bliskom i Srednjem istoku (iranska revolucija, zatočenje američkih talaca u Iranu, sovjetska invazija na Avganistan), nemiri u

¹ Dr. E. Asa Bates: *The Rapid Deployment Force-Fact or Fiction*, RUSI — »Journal of the Royal United Services Institute for Defence Studies«, 126 (1981) 2.

Karibima i drugim regionima istakli su u prvi plan ubrzano formiranje i osposobljavanje snaga za brze intervencije.

Do marta 1980. godine formirana je Komanda združenih snaga za brze intervencije u vazduhoplovnoj bazi Tampa u Floridi. Prvi komandant ovih snaga, general-potpukovnik Pol X. Keli, tada je izjavio da je »ovo prvi put da smo u miru pokušali da formiramo jednu združenu operativnu komandu od svih vidova vojske, koja ima zadatak ne samo da planira dejstva već i da zajednički obučava, uvežbava, priprema, prevozi i upotrebljava združene snage u borbi.«

Koncepcija upotrebe

Nije nova ideja da jedna mala, pokretljiva i dobro obučena jedinica bude locirana u nekom kriznom području ili njenoj neposrednoj blizini, gde u određenoj situaciji može biti veoma efikasna, iako je brojno mala. Međutim, nova je mogućnost da se takva jedinica sa celokupnom materijalno-tehničkom podrškom u neophodnom vremenu prebaci u neko vrlo udaljeno područje. S tim u vezi, snagama za brze intervencije moraju se obezbediti neke bitne pretpostavke: taktička gotovost, istureni borbeni raspored u kriznom regionu, adekvatno logističko obezbeđenje i efikasno planiranje upotrebe. Posebno je važno sticanje polaznih baza u regionima potencijalnih sukoba i osposobljavanje za dejstva u tim regionima, zavisno od geografskih uslova i karaktera protivničkih snaga. Sadašnje združene snage za brze intervencije imaju elastičnu formaciju, jer nisu fiksirane po veličini i tipu. Njih su okvirno odredile borbeno osposobljene postojeće snage, locirane prvenstveno u SAD odakle se, po potrebi, mogu uzeti za dejstva u specifičnim situacijama. Veličina i sastav ovih jedinica zavisiće od vrste krize i prirode njihove moguće upotrebe. Na primer, jedan bataljonski sastav mogao bi tokom pojedinih faza intervencije da naraste u jedinicu jačine do korpusa. Važno je istaći da se jedinice uzimaju iz postojećeg mirnodopskog sastava OS SAD i da ostaju u sastavu svojih matičnih komandi. One bi bile stavljene pod komandu komandanta Operativnog štaba združenih snaga za brze intervencije ili bi dejstvovale kao podrška ovih snaga. Avgusta 1980. godine obelodanjeno je da su ove snage namenjene, pre svega, za područje jugoistočne Azije. Predviđena su četiri osnovna ratna slučaja angažovanja: odvracanje SSSR-a od invazije na Iran ili Saudijsku Arabiju sa teritorije SSSR-a ili Avganistana; odbijanje vojnog upada u neku zemlju sa naftnog područja oko Persijskog zaliva; zaštita naftonosnih polja od tero-

rističkih napada i podrška nekom slabom režimu u borbi protiv unutrašnjih ustanika. Uslov za intervenciju je taj da SAD treba da budu »pozvane« da intervenišu. To međutim, ne isključuje mogućnost hitnog aktiviranja snaga za brze intervencije s ciljem da predupređu eventualnu sovjetsku intervenciju u eskalaciji neke krize u naftnom području Srednjeg istoka. Ako SAD mogu da dovedu svoje trupe na krizno područje pre nego što to učini SSSR, pretpostavlja se da bi Sovjeti time bili odvraćeni od izvršavanja name-ravane akcije. S tim u vezi, general Keli kaže: »Ako mi prvi ubaci-mo tamo svoje snage, onda druga strana mora da razmisli o direkt-noj konfrontaciji sa SAD, a ne samo o jednostavnom napadu.« On je ubeđen u korisnost takve preventivne strategije koja bi omogu-ćila američkim snagama da prve zaposednu područje Persijskog za-liva, koje bi mogle napasti, ali još uvek ne i okupirati neke protiv-ničke snage.

Organizovanje komandovanja

Štab združenih snaga za brze intervencije je samostalan i ne-posredno je potčinjen Komandi za borbenu gotovost OS SAD, koja se nalazi u vazduhoplovnoj bazi u Mek Dilu (Mac Dill, Florida). U slučaju iznenadnog napada i stvarne intervencije, komandant združenih snaga za brze intervencije postaje operativni komandant svih snaga koje su mu dodeljene.

Štab združenih snaga za brze intervencije sastavljen je od ljud-stva iz sva četiri vida OS SAD i to: oko 38 odsto ljudstva iz KoV (145 oficira i 116 vojnika i podoficira), 32 odsto iz RV, 17 odsto iz RM i 13 odsto iz sastava mornaričkodesantnih snaga. On obezbeđu-je rukovođenje i komandovanje dodeljenim snagama u toku njiho-vog prebacivanja i u zoni borbenih dejstava. U toku neposredne pripreme za dejstvo združenih snaga za brze intervencije, Štabu se pridaje oko 175 ranije planiranih ljudi iz sastava Komande za bor-benu gotovost OS SAD. Ako se prebacivanje i intervencija vrše u nekom udaljenom regionu, štabno osoblje će morati da sobom nosi hranu i opremu neophodnu za opstanak i rukovođenje borbenim dejstvima u izuzetno teškim uslovima. Štabu se, u tom slučaju, do-deljuje još oko 250 ljudi za pozadinsko obezbeđenje i borbenu po-dršku.

U mirnodopskim uslovima Štab planira razvoj snaga i borbena dejstva svih elemenata snaga za brze intervencije koji su određeni za upotrebu u nekoj konkretnoj ratnoj situaciji. On analizira razne

ratne slučajeve i sastavlja pregled materijalno-tehničkih sredstava i naoružanja radi određivanja prioriteta njihovog transportovanja i vrste prevoženja. Planiranje i rukovođenje akcijama u određenom kriznom regionu, kao i uvežbavanje snaga iz organizacije veza i načina izvođenja intervencije veoma su važne funkcije Štaba združenih snaga za brze intervencije.

Sastav, naoružanje i mogućnost za prebacivanje

U pogledu veličine snaga koje bi mogle da budu određene za ulazak u sastav združenih snaga za brze intervencije ne postoje ograničenja. Sada su, za dejstva u tim snagama, određene kombinovane jedinice OS SAD jačine preko 200.000 ljudi, uključujući i elemente za borbenu i pozadinsku podršku. To su: 82. vazdušnodesantna divizija (vdd), 101. vazdušno-pokretna divizija (vpd), 24. mehanizovana divizija (md), jedan ojačani brigadni sastav mornaričkodesantne pešadije (mdp), sredstva strategijskog vazdušnog i pomorskog transporta, jedinice za borbenu podršku i pozadinsko obezbeđenje.

Najvažniji elemenat snaga za brze intervencije je 82. vazdušnodesantna divizija iz sastava KoV (ova divizija locirana je u Fort Bragu, Severna Karolina). Ona ima tri vazdušnodesantne brigade i elemente za pozadinsku i borbenu podršku, ukupno oko 16 hiljada vojnika. Jedna od te tri brigade (brigada se sastoji od jedinica raznih rodova vojske i ima oko 4.000 ljudi) čini borbeno spremno jezgro divizije za brze intervencije. U okviru te brigade, jedan od tri bataljona se nalazi u strogoj borbenoj pripravnosti, sa specijalnom jedinicom snabdevenom opremom za izvršenje vazdušnog desanta, a u okviru tog bataljona jedna četa se nalazi na dežurstvu, u trajanju od dva časa, spremna da odmah izvrši pokret. U slučaju intervencije ona će dejstvovati kao čelni elemenat koji će slediti preostali deo bataljona u roku od 18 časova, a cela brigada u roku od 24 časa.

Nije zamišljeno da se cela divizija preveze vazdušnim putem na Srednji istok i da odmah otpočne borbeno dejstvo jer za to nemaju mogućnosti. Za takav poduhvat bilo bi potrebno obezbediti oko 823 aviona C-141, ne računajući snage RV za podršku, a snage za brze intervencije raspolažu ukupno sa 234 transportna aviona C-141 i 75 aviona C-5A. Velika prednost 82. vdd jeste u tome što može da spusti vazdušni desant radi zauzimanja nekog spornog rejona i tako obezbedi dalju intervenciju ili da protivnika liši mogućnosti da taj rejon prvi zauzme i koristi. Idealna situacija bi bila da se divizija

preveze u rejon isturenih savezničkih baza na nekoliko stotina milja od objekta dejstva, gde bi se njene jedinice odmorile, aklimatizovale i dobile konačna naređenja i uputstva. Jedinice divizije nose sobom municiju, vodu i hranu koji su dovoljni za tri dana borbe. Posle toga, najbitnije postaje snabdevanje vazдушnim putem. Divizija ne raspolaže teškom artiljerijom i oklopnim jedinicama. Međutim, njena protivoklopna oruđa (lako M-72A2, protivtenkovske rakete TOW i DRAGON), bilo sa punom poslugom ili smanjenim brojem poslužilaca, obezbeđuju znatnu vatrenu moć. Takođe, 82. vdd u svom sastavu ima bataljon sa 54 oklopnoizviđačka vozila tipa M-551 *Sheridan*, koja se mogu prebacivati avionima. Vozila su naoružana sa PTR *Shillelagh* sa laserskim vođenjem, kao i klasičnim protivoklopnim zrnima. Za PVO divizija ima 48 šestocevniha PAT-20 mm *Vulcan*.

Vazdušno-pokretna divizija (101. vpd u Fort Kempbelu, država Kentaki), koja ima oko 17.000 ljudi, takođe je iz sastava KoV i nalazi se u združenim snagama za brze intervencije. Ljudstvo se prevozi sopstvenim transportnim i borbenim helikopterima (ima oko 230 UH-60 i drugih) i avionima (oko 200). Sposobnost ove divizije za masovni helikopterski desant je ono što je čini jedinstvenom među američkim pešadijskim divizijama.

Pored ove divizije u sastav snaga za brze intervencije ulazi i 24. mehanizovana divizija iz KoV, kao i razne rendžerske i jedinice specijalnih snaga. Poseban problem predstavlja vazdušni prevoz tenkova ove divizije, jer za sada jedino avion C-5A može da prenosi po jedan tenk XM-1. Zato se teži razvoju novih lakih tenkova sa topom od 75 mm i lakih oklopnih vozila (avion C-5A moći će da prenosi 6—8 takvih lakih vozila).

Mornaričkodesantne snage daju združenim snagama za brze intervencije sledeće jedinice: jedan mornaričkodesantni združeni odred sa svojim formacijskim avio-vingom i 7. brigadom mornaričkodesantne pešadije (12.000 ljudi) što približno predstavlja snage od oko 50.000 ljudi. Ove snage su osposobljene za prebacivanje u udaljene regione i obučene su za izvođenje dejstava u njima, kao i za snabdevanje iz pomorskih baza, odnosno na pomorskim putevima. Nedostatak sopstvenih teških oklopnih sredstava u mornaričkodesantnoj pešadiji kompenzira se avijacijom za neposrednu podršku, jer ima sopstvene eskadrile mlaznih lovaca i protivtenkovske helikoptere.

Pojedine jedinice izabrane za određenu operaciju prebacivaće se u ugroženi rejon vazдушnim putem, a snabdevaće se sa unapred stacioniranih brodova. Pošto je brzina istovara opreme i druge teh-

nike sa brodova na kopno veoma važna, brodovi su osposobljeni da sami prekrcaju i iskrcaju oružje, desantna sredstva, pozadinske jedinice i elemente avio-podrške. Helikopterski elemenat i jedinice borbene podrške čine vazdušno-prenosni deo pomorskodesantne grupe. Ove poslednje elemente, koji se prevoze transportnim avionima C-141 i C-5A, čekaće njihova oprema istovarena sa unapred stacioniranih brodova za logističku podršku. U međuvremenu će i avioni za neposrednu podršku biti prebačeni u krizno područje. Planira se da budu u pripravnosti potpuno integrisane vazdušno-kopnene i snage mornaričkodesantne pešadije, koje su organizovane, obučene i opremljene da dejstvuju kao združena borbena grupa u uslovima izvršenja ekspedicije.

Nijedna posebna jedinica ratnog vazduhoplovstva nije predviđena za učešće u operacijama snaga za brze intervencije, ali Komanda združenih snaga za brze intervencije mora da zavisi od 70 transportnih aviona C-5A *Galaxy* i 234 C-141 *Starlifter* za međuvojišno prevoženje iz sastava Komande za vojno vazdušno prevoženje. Pored toga, Komanda taktičkog vazduhoplovstva može da obezbedi oko 490 transportnih aviona C-130 *Hercules*, pukove lovaca-bombardera i izviđačke eskadrile iz svog sastava. Ako se uzmu u obzir jedinice dodeljene NATO-u i za druga angažovanja u svetu, Komanda taktičkog vazduhoplovstva mogla bi, verovatno, da stavi na raspolaganje Komandi združenih snaga za brze intervencije oko 31 eskadrilu za podršku najvažnijih poduhvata na Srednjem istoku. Pored toga, Civilna rezervna vazdušna flota obezbeđuje oko 111 teretnih i 231 putnički avion velikog radijusa (B-747, B-707, DC-8 i drugih).

Komponente ratne mornarice za Komandu združenih snaga za brze intervencije obuhvataju: grupe nosača aviona, grupe za površinska dejstva, patrolne avione za protivpodmorničku borbu, desantne brodove, i, najvažnije, prethodno bazirane brodove na pomorskim putevima. Dve grupe nosača aviona dejstvuju na principu rotacije u Indijskom okeanu i Arabijskom moru od januara 1980. godine. Tipična mornarička formacija angažovana u tom području u toku zime 1981. godine obuhvatala je jednu borbenu grupu sastavljenu od pet brodova (jedan nosač aviona, jedan raketni razarač, dve fregate i jedan tanker) i drugu od tri broda (jedan nosač aviona, jedna raketna krstarica i jedan raketni razarač).

Sposobnost održavanja snaga za brze intervencije obezbeđuje Komanda RM za pomorsko prevoženje sa svoja četiri teretna broda i 21 tankerom, kao i sa 25 iznajmljenih teretnih brodova i 10 tankera. Za pomorska prevoženja koristi se i prekookeanska trgovačka

flota SAD u privatnom vlasništvu sa oko 270 brodova za »suve« terete i 250 tankera. Decembra 1979. godine pokrenuta je inicijativa za formiranje jednog odreda brodova za snabdevanje tri mornaričko-desantne brigade. Oni bi unapred bili natovareni potrebnim težim naoružanjem, opremom i materijalno-tehničkim sredstvima i stacionirani na udaljenju samo nekoliko dana plovidbe od područja Persijskog zaliva. Time bi se obezbedila brža i sigurnija logistička podrška i donekle rešio problem držanja velikih stalnih američkih baza u osetljivim prekomorskim područjima. Do juna 1980. godine obezbeđeno je sedam trgovačkih brodova koji su locirani u blizini ostrva Diego Garsija u Indijskom okeanu. Oni nose dovoljno opreme i materijalnih sredstava, uključujući i 53 tenka M-60, za pružanje borbene podrške 7. mdrb u trajanju više od dve nedelje i municiju za nekoliko eskadrila lovaca bombardera iz sastava RV. Dugoročnim programom predviđena je gradnja novih osam brodova trgovačkog tipa i adaptacija četiri postojeća iskrcno-ukrcna broda za stacionarne brodove. Za 1983. godinu planirano je da se luksuzni putnički prekookeanski brod *United States*, koji je van upotrebe, pretvori u brod-bolnicu sa 2.000 bolničkih ležaja i 24 operacione sale za bolničko lečenje. Ovim će se obezbediti potpuna logistička podrška za oko tri mornaričkodesantne brigade (po 16.000 ljudi) za vremenski period duži od četiri nedelje.

U vezi sa vremenom za intervenciju, predstavnik Komande združenih snaga za brze intervencije izjavio je da ove snage za samo nekoliko časova mogu da dovedu svoje prve taktičke vazduhoplovne snage na područje Srednjeg istoka i Persijskog zaliva. Jedan borbeno spreman bataljon može se dovesti na ovo područje u roku od 48 časova, dok jedinica jačine brigade može stići za nedelju dana. Jedna kompletna vazdušnodesantna divizija može se dovesti pomorskim putem za 30—35 dana. U prvih 30 dana angažovanja, ove snage će se oslanjati na snabdevanje i popunu vazдушnim putem.

U vazдушnom prevoženju poseban problem predstavlja nedostatak transportnih sredstava za velike terete. Zato se radi na modifikaciji postojećih i razvoju novih vazduhoplova. Na avionu C-141 produžuje se trup za sedam metara i stvara mogućnost punjenja u vazduhu, čime se povećava njegov transportni kapacitet za 30 odsto, a radijus kretanja na preko 3.300 nautičkih milja. Na taj način avion C-141 moći će, pod punim opterećenjem, da preleti iz SAD do Bliskog istoka, Afrike ili Persijskog zaliva. Na avionu C-5A do 1986. godine radiće se na povećanju veka trajanja krila sa 7.100 na 30.000 časova letenja, jer ostali delovi aviona izdrže oko 46.000 ča-

sova letenja. Slična poboljšanja predviđaju se i na vazduhoplovima Civilne rezervne flote. Međutim, sve će to biti nedovoljno u odnosu na potrebe, te RV SAD traži razvoj novog aviona (CX) za međuvojišna prevoženja teže tehnike (tenkova i slično) snaga za brze intervencije. Taj avion mogao bi se koristiti i kao borbena aviona na bojištu. Punio bi se gorivom u vazduhu a za sletanje bi koristio aerodrome poljskog tipa. Od 1982. godine treba da otpočne konstruisanje aviona CX, kako bi se 1985. proizvelo 16 ovih aviona. Ratno vazduhoplovstvo SAD planira kupovinu od 130 do 180 aviona CX.

Isturene baze

Ostrvo Diego Garsija, koje je britansko vlasništvo, pretvara se u veliku bazu za potrebe snaga za brze intervencije. Ceni se da američke investicije u objekte na tom ostrvu iznose oko milijardu dolara. Do sadu su proširene i produžene poletno-sletne staze tako da mogu primiti i bombardere B-52. Sa ostrva se može obezbediti podrška za dve vazduhoplovne borbene grupe koje privremeno dežuraju u Arabijskom moru.

Vazduhoplovni i pomorski uređaji i sredstva na ostrvu Al Masirah u Omanu, kao i aerodrom na Tamaritu, za čije poboljšanje SAD treba da investiraju 50 miliona dolara, mogu da obezbede najvažnije rejone za formiranje operativnih sastava u »nemirnom« Persijskom zalivu. Osloncem na ove baze američki brodovi i avioni mogu da štite moreuz Hormuz, usko grlo za tankere koji iz Persijskog zaliva prevoze iransku i saudijsku naftu. Ove baze, takođe, omogućavaju brzu intervenciju u Severnom i Južnom Jemenu. Veliki nedostatak je što ostrvo nema pitke vode i što je luka mala i plitka.

Kenija je dozvolila da SAD koriste luku Mombasu, udaljenu 2.500 milja od moreuza Hormuz, koju koriste američki supertankeri i nosači aviona, ali se može koristiti i kao odskočna daska za prebacivanje snaga u Persijski zaliv i za snabdevanje i odmor snaga RM u Indijskom okeanu.

Sjedinjene Američke Države su 1980. godine postigle sa Somalijom sporazum o korišćenju pomorske luke Berbera u zalivu Aden i u Mogadišu na Indijskom okeanu, čime se obezbeđuje vitalan prolaz moreuza Bab el Mandeb, koji povezuje Crveno more sa Indijskim okeanom.

Egipatska vojna baza u Ras Banasu (istočno od Asuana) idealno je locirana za vazdušno prebacivanje snaga za brze intervencije u

jugoistočnu Aziju. SAD su spremne da utroše 400 miliona dolara za modernizaciju objekata ove baze i aerodroma, kako bi se obezbedio prihvrat i smeštaj snaga jačine jedne divizije u slučaju krizne situacije.

Pored ovih baza, SAD žele da im Izrael ustupi dve vojne vazduhoplovne baze izgrađene za vreme okupacije na Sinaju, čemu se Egipat protivi. Računa se i sa Turskom, kao članicom NATO, koja je zbog blizine regiona Persijskog zaliva veoma pogodna za dovođenje i podršku snaga za brze intervencije.

Na kraju članka autor ističe i kritike nekih američkih vojnih i drugih stručnjaka, koje su izrečene u vezi sa mogućnostima snaga za brze intervencije. Međutim, takve kritike zvanična lica odbacuju kao nerealne, jer su snage za brze intervencije postale činjenica, a ne fikcija.

R.T.